

УДК 336.748.12:33.025.1

Ганусик Ю.Б.

аспірант кафедри банківської справи

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

АНТИІНФЛЯЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проведено дослідження розвитку концепцій антиінфляційного регулювання, його сутності та закономірностей тощо. Розкрито та систематизовано передумови виникнення механізмів антиінфляційного регулювання. Визначено сутність та запропоновано авторську дефініцію поняття антиінфляційного регулювання. Конкретизовано значення антиінфляційного регулювання та ефективної антиінфляційної політики держави для вітчизняної економіки, суб'єктів господарювання та населення України.

Ключові слова: інфляція, антиінфляційне регулювання, антиінфляційна політика, економіка, ринкові умови господарювання.

Ганусик Ю.Б. ANTIINFLATIONNOE REGULIROVANIYE V SOVREMENNYKH USLOVIYAKH

Проведено исследование развития концепций антиинфляционного регулирования, его сущности и закономерностей и тому подобное. Раскрыты и систематизированы предпосылки возникновения механизмов антиинфляционного регулирования. Определена сущность и предложена авторская дефиниция понятия антиинфляционного регулирования. Конкретизировано значение антиинфляционного регулирования и эффективной антиинфляционной политики государства для отечественной экономики, субъектов хозяйствования и населения Украины.

Ключевые слова: инфляция, антиинфляционное регулирование, антиинфляционная политика, экономика, рыночные условия хозяйствования.

Ganusyk Yu.B. ANTI-INFLATIONARY REGULATION IN MODERN CONDITIONS

A study of the development of anti-inflationary regulation concepts, its nature and laws, etc. has been conducted. The prerequisites of the anti-inflationary regulation mechanism background have been revealed and systematized in the article. The essence has been defined and the author's definition of the notion anti-inflationary regulation has been suggested. The meaning of the anti-inflationary regulation has been systematized, as well as the effective anti-inflationary policy of the state for the national economy, economic entities and the population of Ukraine.

Keywords: inflation, anti-inflationary regulation, anti-inflationary policy, economy, market economic conditions.

Постановка проблеми. Одним із найбільшочіпких і найнебезпечніших процесів у національній економіці, що негативно впливає на грошово-кредитну і на всю фінансову систему держави, вважається інфляція та інфляційні очікування. Практично всі індустріально розвинені країни у другій половині двадцятого століття зіткнулися з інфляцією. Інфляція стала практично невід'ємним атрибутом ринкової системи господарювання, яка на даний час є характерною і для економічного устрою України.

У сучасних умовах інфляція в усьому світі носить хронічний, повсюдний, всеосяжний характер, викликаний не тільки грошовими, а й негрошовими факторами, часто політичними. Повністю виключити інфляцію навіть у ринкових умовах господарювання неможливо, мова може йти тільки про керовану інфляцію, тобто про раціональне та ефективне управління інфляційними коливаннями.

Ринкова економіка, до якої стільки років поспіль цілеспрямовано прагнула Україна, інфляційна за своїм характером, оскільки усунення всіх факторів, що генерують інфляцію, не видається можливим. Тому стає очевидним, що зникнення інфляції у сучасних умовах із економічної системи є неможливим. Більшість держав і не ставить перед собою такого завдання, обмежуючись прагненням зробити рівень інфляції помірним, підконтрольним, нездатним викликати руйнівні тенденції.

Зважаючи на це, управління інфляцією являє собою найважливішу проблему грошово-кредитної і у цілому економічної політики держави. Для того, аби управління було ефективним, необхідно брати до уваги багатоскладовий, багатфакторний характер інфляції як економічного явища, в основі якого лежать не лише монетарні, але і інші фактори. При всій значимості традиційних механізмів контролю інфляції, таких як скорочення державних витрат, поступового зменшення розмірів грошової емісії

тощо, необхідним є проведення широкого комплексу антиінфляційних заходів. До них можна віднести реструктуризацію і стимулювання виробництва, оптимізацію податкової системи, формування ефективної ринкової інфраструктури, підвищення відповідальності суб'єктів господарювання за результатами їх діяльності, контроль обмінного курсу гривні, проведення широкого кола заходів для регулювання доходів і цін. У сучасних умовах нормалізація грошового обігу та протидія інфляційним коливанням вимагають вивірених, гнучких рішень, які мають наполегливо і цілеспрямовано втілюватися у життя. І ініціатива до їх проведення мусить надходити від державних органів влади, оскільки лише на державному рівні на разі може бути вирішена проблема управління інфляцією в Україні. Механізмом, здатним виконати завдання контролю за рівнем інфляції у державі та мінімізувати негативні наслідки надмірних інфляційних коливань, фахівцями визнається антиінфляційна політика, що реалізується у процесі антиінфляційного регулювання економіки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Негативні економічні та соціальні наслідки інфляції визначають необхідність постійного регулювання її чинників. Регульована інфляція сприяє стабільному розвитку економіки, підвищенню її інноваційності та модернізації (неконтрольована ж інфляція, будучи наслідком розбалансованості економіки, посилює її диспропорції).

Регулювання інфляції є необхідним процесом для відносної стабілізації цін, згладжування їх нерівномірного зростання за товарними групами, вирівнювання рівнів оплати праці по галузях, зниження майнової нерівності, стримування нераціонального перерозподілу капіталів і кваліфікованих кадрів між секторами економіки.

Власне ж, проблема контролю над інфляцією зводиться до використання механізмів, здатних посла-

бити і зрештою припинити дію сили, що сприяє розвитку інфляційних процесів. Ефективна антиінфляційна політика дозволяє тримати під контролем ціни, не пригнічуючи зростання національної економіки в довгостроковій перспективі.

Аналіз наукових робіт, присвячених державному антиінфляційному регулюванню, досліджується вітчизняними та зарубіжними вченими, такими як О.Д. Проценко, А.Х. Цакаєв [1], О.П. Близнюк, І.Л. Шевчук [2], В.Є. Власюк [3], А.П. Гачек [4], Т.Ф. Григораш, Я.А. Соломка, М.С. Русакевич [5], С.М. Колач [6], О.О. Папаїка, А.Б. Горбанський [7], М.В. Поплавський [8], Д.Ю. Сметана [9], Л.П. Троцюк, Л.І. Дятел [10], О.О. Базелюк, О.Г. Кубай [11], М.В. Лизун, Н.В. Комар [12], Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканова [13], О.Н. Лаврушин [14], Черничко С.Ф. [15], В.О. Сухань [16], П.В. Круш, О.В. Клименко [17], І.В. Лопаткіна [18], Б.А. Курилець [19], І.К. Романов [20], Н.М. Салатюк [21], К.В. Лопух [22], С.П. Лазур, Я.С. Лапчук, І.Р. Шевчик [23] та ін.

Таким чином, досягнення цінової стабільності та підтримки високого рівня економічної безпеки країни є неможливим без комплексного дослідження проблем інфляції та розробки ефективної системи заходів антиінфляційного регулювання. Поряд із переосмисленням застарілих підходів і методів боротьби з інфляцією варто оцінити можливість використання і розробити нові механізми антиінфляційного регулювання із врахуванням сучасних реалій функціонування економіки України. Водно-

час розпочинати розробку таких механізмів варто із усвідомлення передумов виникнення, сутності і значення антиінфляційного регулювання.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності та значення антиінфляційного регулювання в сучасних умовах перебігу економічних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання про необхідність регулювання інфляції, як, власне, і саме це явище, з'явилося з появою неповноцінних грошей та відповідною трансформацією грошових відносин у суспільстві. Антиінфляційне регулювання – це складова частина комплексу заходів, що застосовуються владою при виникненні інфляційних процесів. Таким чином, передумовою виникнення антиінфляційного регулювання виступає явище інфляції та ті наслідки, які воно має для стану економіки країни. Негативні соціальні та економічні наслідки інфляції змушують уряди різних країн проводити певну економічну політику, яка має назву антиінфляційної політики.

Зокрема, серед причин необхідності регулювання рівня інфляції можна виділити такі. Інфляція знижує мотиви до трудової діяльності, тому що підриває можливості нормальної реалізації зароблених грошей. В умовах істотного зростання цін інфляція посилює соціальну диференціацію населення, збільшує розрив між «крайніми» групами отримувачів доходів. Інфляція звужує можливості до накопичення капіталів, скорочуючи заощадження в ліквідній формі. Ці накопичення частково приймають

Рис. 1. Передумови виникнення антиінфляційного регулювання

натуральну форму (у вигляді будівель і споруд, техніки і технологій тощо), тобто менш ліквідну, порівняно із грошовою, форму. Співвідношення між частинами доходів населення, що споживаються та зберігаються, зсувається в бік споживання, що зменшує масштаби кредитних та інвестиційних процесів, негативно впливає на стан фінансового ринку, зокрема, на розвиток фінансового посередництва.

До негативних наслідків інфляційних процесів, насамперед, відносять: зменшення реальних доходів фізичних осіб (при нерівномірному зростанні обсягів номінальних доходів); різке знецінення наявних населення у заощаджень (підвищення відсотків по депозитах, як правило, не здатне компенсувати падіння реальних розмірів існуючих заощаджень); відсутність у виробників зацікавленості щодо створення якісних товарів (так як збільшується випуск товарів невисокої якості, водночас скорочується виробництво дешевих товарів); обмеження продажів сільськогосподарської продукції в містах сільськими товаровиробниками через зменшення рівня зацікавленості в очікуванні підвищення цін на продовольство); погіршення умов життя у представників тих соціальних груп населення, що мають фіксовані доходи (до них належать пенсіонери, службовці, студенти, доходи яких формуються за рахунок держбюджету) [1, с. 74] та незахищених верств населення, що живуть за рахунок різних форм державної допомоги.

Важливим аргументом на користь регулювання інфляції є необхідність нарощування соціального потенціалу вітчизняної економіки, підвищення якості людського капіталу і подолання розриву між багатими і бідними верстами населення. Потреба у регулюванні інфляції обумовлена викликами глобалізації, які вимагають підвищення міжнародної конкурентоспроможності України у найближчій перспективі у майбутньому. Для забезпечення результативності регулювання чинників інфляції важливе значення має системний підхід до даної проблеми, вихідним пунктом якого є узагальнення першопричин та передумов появи антиінфляційного регулювання у розвинених країнах світу та уточнення цього поняття із метою конкретизації його сутності на теоретико-методологічному рівні.

Детальний аналіз численних наукових праць, присвячених проблемі інфляції у сучасному світі та тим негативним і руйнівним наслідкам, які вона має для економіки держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення, зокрема таких дослідників, як О.П. Близнюк, І.Л. Шевчук [2], В.С. Власюк [3], А.П. Гачек [4], Т.Ф. Григораш [5], С.М. Колач [6], О.О. Папаїка, А.Б. Горбанський [7], М.В. Поплавський [8], Д.Ю. Сметана [9], Л.П. Троцюк, Л.І. Дятел [10] дозволив систематизувати основні причини усвідомлення на державному рівні необхідності контролю інфляції і як наслідок цього – передумови виникнення практики державного антиінфляційного регулювання (рис. 1). На основі пропонуваного переліку можна формувати комплекс заходів, спрямований на контроль стану інфляції в країні та ефективне управління її рівнем. Розмаїття виявлених причин доводить важливе значення антиінфляційного регулювання та необхідність розробки сучасної антиінфляційної політики в Україні.

Таким чином, виникнення антиінфляційного регулювання пов'язане з одного боку з явищем інфляції, а з іншого – із нездатністю державної політики забезпечити економічну та соціальну стабільність в країні іншими методами. Головні причини прояву інфляції, а отже, і необхідності її регулю-

вання – диспропорції у процесах відтворення (включаючи виробництво, розподіл, обмін, споживання), а також помилковість економічної політики, а наслідок – надлишок грошей в обігу в порівнянні із реальними потребами господарського обороту в грошових коштах; сутність (основна форма прояву інфляції) – стійке перманентне загальне зростання цін та знецінення вартості грошей відносно товарів і іноземних валют; а соціально-економічні наслідки виявляються у перерозподілі національного доходу та національного багатства на користь держави, підприємств-монополістів та тіньової економіки за рахунок зниження рівня реальної заробітної плати, пенсій і інших фіксованих доходів населення; збільшення майнової диференціації у суспільстві; підриг рушійних сил еволюційного економічного розвитку. Для того, аби мінімізувати ці та інші негативні прояви інфляції, і постала необхідність у державному антиінфляційному регулюванні економіки.

Отже, одним з найскладніших питань фінансової та всієї економічної політики держави є управління інфляцією. Способи і прийоми управління різні і суперечливі за своїми наслідками. Управління інфляцією передбачає використання комплексних заходів, що допомагають певною мірою поєднувати зростання цін зі стабілізацією доходів. «Саме тому з метою стримання інфляції та зменшення її негативних наслідків, – зазначають О.О. Базелюк, О.Г. Кубай – уряд здійснює антиінфляційне регулювання економіки» [11].

Антиінфляційне регулювання нараховує багатий асортимент досить різноманітних грошово-кредитних, бюджетних заходів, податкових заходів, програм стабілізації і дій по регулюванню і розподілу прибутків.

Сутність державного антиінфляційного регулювання вітчизняні науковці М.В. Лизун та Н.В. Комар вбачають у: «Комплексі заходів і дій у економіці, що стримують інфляційне зростання цін». Крім того, вчені розрізняють два шляхи втілення антиінфляційних заходів: адаптивний, який передбачає пристосування до інфляції, спробу держави мінімізувати її негативні наслідки та активний, що спрямований на ліквідацію причин, які викликали інфляцію [12]. Зарубіжні вчені Г.С. Вечканов та Г.Р. Вечканова отожнюють поняття антиінфляційного регулювання та антиінфляційної політики, що, на думку автора – є помилковим, і визначають його як: «сукупність інструментів державного регулювання, націлених на боротьбу з інфляцією» [13, с. 477]. Схоже визначення зустрічаємо у російського дослідника О.Н. Лаврушина: «антиінфляційна політика (регулювання) це система заходів щодо попередження та подолання інфляції. Прийняті державою для здійснення антиінфляційного регулювання заходи залежать від характеру і рівня інфляції» [14, с. 84].

У своєму дисертаційному дослідженні С.Ф. Черничко відзначає відсутність в економічній літературі чіткого визначення антиінфляційного регулювання як категорії механізму державного регулювання ринкової економіки. В результаті проведеного аналізу науковець пропонує наступне визначення поняття: «Антиінфляційна форма механізму державного регулювання ринкової економіки – це комплекс законодавчо закріплених заходів регуляторного характеру, спрямований на уповільнення темпів інфляції та ліквідацію її наслідків для досягнення основних цілей державного регулювання економіки» [15, с. 5].

У своєму прагненні конкретизувати поняття антиінфляційного регулювання у контексті антиін-

фляційної політики держави, науковець В.О. Сухань розглядає антиінфляційну політику: «Не тільки в якості частини стабілізаційних заходів на макро-економічному рівні, які безпосередньо направлені на запобігання високим темпам інфляції та управління нею на незагрозливому для стабільності економічної системи рівні, але й ще в якості чинника, який може опосередковано впливати на макроекономічну стабільність через посилення або послаблення довіри до заходів антиінфляційної політики та їх результативності» [16, с. 8].

Метою антиінфляційного регулювання економіки О.О. Базелок та О.Г. Кубай вважають встановлення контролю за інфляцією і досягнення прийнятних для народного господарства темпів її зростання [11].

«Загалом, – зазначають П.В. Круш та О.В. Клименко – антиінфляційне регулювання – це комплекс відповідних заходів державного регулювання економіки, які спрямовані на боротьбу з інфляцією» [17, с. 61]. Пропоноване визначення, на нашу думку, є найбільш лаконічним із наведених, і досить точно передає суть досліджуваного поняття. Проте, вважаємо за доцільне запропонувати авторське визначення даної наукової категорії: антиінфляційне регулювання – це сукупність заходів щодо управління інфляційними процесами, які використовуються на державному рівні з метою підтримки оптимального розміру інфляції та недопущення різких інфляційних коливань шляхом використання механізмів грошово-кредитної, податкової, бюджетної політики. На відміну від існуючих, проповане визначення не лише конкретизує суть процесу антиінфляційного регулювання для економіки, але і вказує на те, яким чином управління інфляцією має здійснюватися, з якою метою і які види державної політики мають бути обов'язково задіяні у цьому процесі.

Концептуально антиінфляційне регулювання та антиінфляційна політика можуть розглядатись в декількох площинах. Неоднорідність самої інфляції, неоднорідність та чисельність факторів, що спричиняють її виникнення, міра їх інтеграції у процес, їх параметри та сила впливу вимагають конкретизації та ретельного аналізу причин виникнення цього макроекономічного явища та його тенденцій.

Такий підхід дозволить визначити конкретну ціль – причину інфляції та обрати найбільш ефективні інструменти антиінфляційного регулювання. Наприклад, інфляція може спричинятися невідповідністю темпів зростання грошової маси та товарної маси. Якщо інфляція виникла внаслідок зайвого зростання грошової маси, то обмежувати зростання кількості грошей в обігу доцільно інструментами грошово-кредитної політики – обліковою ставкою, нормою резервування, операціями на відкритому ринку, валютними інтервенціями, обмеженнями динаміки та обсягів кредитування, селективними заходами тощо.

Якщо надлишкова грошова маса – наслідок зростаючого платоспроможного попиту, то доцільним заходом буде збільшення податкових відрахувань з доходів. Якщо інфляція спричинена недостатньою кількістю товарів, на які є попит, то вихід із даної ситуації необхідно шукати через процеси стимулювання виробництва [18].

Регулювання інфляції представляє одну із найважливіших проблем сучасної грошово-кредитної і загалом усієї фінансової політики. Необхідно враховувати при цьому багатоскладовий, багаточинний характер інфляції. В її основі лежать не тільки монетарні, але й інші чинники. При всій значущості скорочення державних витрат, для поступо-

вого зменшення грошової емісії потрібне проведення широкого комплексу заходів антиінфляційного регулювання. Серед них:

- стабілізація та стимулювання виробництва;
- удосконалення податкової системи;
- формування ефективної ринкової інфраструктури;
- підвищення рівня відповідальності підприємств за результати їх господарської діяльності;
- зміна та контроль обмінного курсу національної валюти;
- проведення ряду заходів щодо регулювання цін і доходів.

Для покращення ситуації в Україні, для якої останнім часом характерним є досить високий рівень інфляції, і прогнози щодо нього теж не досить втішні, необхідна радикальна зміна діючої фінансової політики, якій притаманна девальвація та інфляція, на політику зміцнення національної валюти, стимулювання зростання промислового виробництва, підтримки оптимально регульованого рівня інфляції.

Антиінфляційне регулювання має важливе значення для стримування інфляції та підтримки відносно стабільних темпів економічного зростання. Це пояснюється тим, що інфляція виникає як при «перегріві» економічної кон'юнктури, так і при спаді виробництва. Не менш важливу роль в стабілізації грошового обігу відіграє рівновага державних фінансів, досягнення якої також є завданням антиінфляційного регулювання. З метою підтримання такої рівноваги держава скорочує, насамперед, непродуктивні бюджетні витрати і вживає заходів щодо збільшення доходів з метою зниження бюджетного дефіциту.

Важливе місце в системі антиінфляційного регулювання займає завдання подолання специфічних форм прояву бюджетної кризи, яка нині є характерною для України. У числі цих форм: невиконання бюджету; фінансування витрат у довільному обсязі; секвестрування (скорочення) витрат залежно від реальних бюджетних доходів; нецільове використання бюджетних коштів; слабкий контроль за виконанням бюджетів усіх рівнів. Згідно із світовим досвідом, ринкова економіка вимагає суворої регламентації бюджетного процесу, що на даний момент у нашій державі не виконується.

Значення антиінфляційного регулювання в Україні нині, на нашу думку, полягає не у придушенні інфляції за всяку ціну, а в управлінні інфляційним процесом ринковими і державними методами в інтересах зростання національного виробництва і забезпечення економічної безпеки країни і народу. Невелика інфляція збільшує платоспроможний попит і тим самим стимулює економічне зростання.

Втілення у життя такої політики, на нашу думку, було б ефективнішим та швидшим, якби український уряд розробив антиінфляційну програму, яка б враховувала стадії інфляційного процесу, його інтенсивність та інші фактори. Оскільки завдання боротьби з інфляцією або обмеження масштабів інфляційних наслідків, які має ефективно виконувати антиінфляційне регулювання, різні, вони потребують прийняття неоднакових методів регулювання. Важливою частиною розроблення антиінфляційної програми також є встановлення кількісних показників, які визначатимуть її кінцеві результати. До таких належать цінові показники (температура інфляції, індекс споживчих цін, індекси оптових цін тощо), динаміка грошової маси в обігу, розмір і динаміка державних витрат тощо [19, с. 15].

Таким чином, значення антиінфляційного регулювання, зважаючи на особливості функціонування вітчизняної економіки, полягає в ефективному виконанні низки важливих завдань (рис. 2).

Розглянемо сучасний інструментарій антиінфляційного регулювання. Так, російський вчений К.І. Романов вважає, що для антиінфляційного регулювання використовуються два типи економічної політики:

1. Політика, спрямована на скорочення бюджетного дефіциту, обмеження кредитної експансії, стримування грошової емісії. Відповідно, застосовується регулювання темпу приросту грошової маси в певних межах відповідно до темпів зростання ВВП.

2. Політика регулювання цін і доходів, що має на меті пов'язати зростання доходів зі зростанням цін. Одним із засобів регулювання служить індексація доходів, обумовлена рівнем прожиткового мінімуму або стандартного споживчого кошика, що узгоджується із динамікою індексу цін.

Для стримування небажаних явищ можуть встановлюватися межі підвищення або заморожування заробітної плати, обмежуватися видача кредитів тощо [20].

На думку Г.С. Вечканова та Г.Р. Вечканової, антиінфляційне регулювання включає у себе два блоки:

- а) регулювання сукупного попиту;
- б) регулювання сукупної пропозиції [13, с. 477].

У дисертаційній роботі С.Ф. Черничко сформульовано два види антиінфляційного регулювання, поді-

бних до тих типів економічної політики, що їх пропонує К.І. Романов, – дефляційна політика та політика регулювання доходів [15, с. 9], що дає змогу віднести їх до одного наукового підходу до антиінфляційного регулювання. Крім того, С.Ф. Черничко наголошує, що одна із основних сучасних концепцій антиінфляційного регулювання – таргетування інфляції. Вона передбачає використання таких основних елементів: визначення цінової стабільності як основної мети державного регулювання економіки у довгостроковій перспективі; застосування центральним банком чітко визначених кількісних цільових показників щодо темпу інфляції та відповідальності за їх неотримання; ознайомлення громадськості з дією органів антиінфляційного регулювання [15, с. 18].

Багато вчених у своїх дослідженнях антиінфляційного регулювання відзначають такі підходи до його проведення: кейнсіанський, некейнсіанський і монетаристський [21-23].

Найважливіший принциповий підхід кейнсіанської школи антиінфляційного регулювання – свідоме проведення контрольованої інфляції з метою збільшення сукупного попиту, що становить стимул економічного зростання та досягнення повної зайнятості. Податкова політика кейнсіанства передбачає високий рівень оподаткування (для забезпечення держави необхідними фінансовими ресурсами) із застосуванням різноманітних і суттєвих податкових пільг (як інструментів державного регулювання економіки). Головна роль у загальній системі держав-

Рис. 2. Значення антиінфляційного регулювання для ефективного управління інфляцією у країні

ного антиінфляційного регулювання відводиться бюджетній політиці (особливо у видатковій її частині), при тому, що грошово-кредитній політиці відводиться другорядна роль.

Неокейнсіанська концепція «циклічного балансування бюджету» виходить з того, що бюджет повинен балансувати економіку. На фазі кризи, депресії емісійне фінансування державних витрат сприяє зростанню зайнятості та сукупного попиту. Передбачається, що на фазі підйому накопичуються кошти для покриття попереднього дефіциту. У зв'язку з цим вводиться поняття «пасивний дефіцит», який утворюється через негативний вплив економічної кризи (зниження виробництва і зайнятості призводить до зменшення бюджетних доходів), і «активний дефіцит», що виникає у ході проведення видаткової бюджетної політики, що базується на зростанні грошової маси. Баланс витрат і доходів держави зводиться не щороку, а протягом кількох років циклу ділової активності.

Положення монетаристської концепції регулювання інфляції можна звести до такого. Грошовий обіг – головна сфера, яка визначає рух усієї економіки, тому він має стійко і жорстко контролюватися. Інфляція – порушення нормального грошового обігу, а значить, вона неприпустима (повинна бути мінімальною). Державі необхідно вживати усіх заходів для досягнення цього завдання. Варто неухильно дотримуватися принципу «здорових фінансів», тобто балансу бюджетних витрат і доходів. Принцип «здорових фінансів» був сформульований Т. Джефферсоном: «Бюджетний дефіцит і державний борг неприпустимі; багатство, яким володіє суспільство в даний час, належить поколінню, яке живе в даний час» [24].

Таким чином, існують різні підходи до антиінфляційного регулювання. Проте усі вони мають на меті зниження і контроль рівня інфляції, їх аналіз доводить, що різняться лише методи, якими такої мінімізації належить досягати.

Підводячи підсумок, можна відзначити, що антиінфляційне регулювання в Україні знаходиться в даний час на етапі, коли необхідно подальше використання заходів протидії інфляції. Майбутній успіх антиінфляційного регулювання залежить насамперед від правильного керівництва на державному рівні.

Регулювання інфляції на основі системного підходу дозволить знизити інфляційні очікування, які стимулюють завчасне підвищення цін учасниками ринку, більш реально оцінювати економічні індикатори, подолати помилковість сигналів, що надходять на ринок, і стабілізувати економічну поведінку його учасників і населення. При відносній стабільності цін знизиться вплив інфляційного чинника на прийняття рішень про угоди та інвестиції.

Результати антиінфляційного регулювання, виходячи з показників рівня інфляції, свідчать, що вітчизняну антиінфляційну політику можна і потрібно покращувати до рівня розвинених країн (Японія, Європейські країни, США).

Висновки з проведеного дослідження. Отже, явище інфляції є дуже небезпечним для розвитку вітчизняної економіки, оскільки завдяки йому порушується макроекономічна стабільність. Тому антиінфляційна державна політика та антиінфляційне державне регулювання як інструмент її прояву, займають одне із головних місць серед засобів державного регулювання економіки. Проте характерна ознака сучасної інфляції полягає в тому, що вона розвивається інерційно, і зупинити її надзвичайно важко. Тобто інфляція має

властивість залишатися стабільною, поки економічна ситуація не змусить її рівень підвищитися або зменшитися. Відповідно, стає очевидним, що без державного втручання контролювати інфляційні процеси у сучасних економічних умовах навряд чи вдасться. Існує величезна кількість причин, що викликають інфляційні процеси, тому заходи, які вживають органи державної влади, також мають бути диверсифікованими залежно від рівня інфляції в країні і власне економічного розвитку країни.

Під антиінфляційним регулюванням пропонуємо розуміти сукупність заходів щодо управління інфляційними процесами, які використовуються на державному рівні з метою підтримки оптимального розміру інфляції та недопущення різких інфляційних коливань шляхом використання механізмів грошово-кредитної, податкової, бюджетної політики.

Зважаючи на важливе значення та широке коло завдань, яке належить виконувати сучасному антиінфляційному регулюванню, вважаємо, що наразі в Україні необхідно запровадити комплексне регулювання інфляції замість розрізнених заходів у відповідності з теорією інфляції як багатофакторного процесу та принципами системного підходу. У розробці механізму комплексного антиінфляційного регулювання економіки і вбачаються перспективи подальших досліджень у цій науковій площині.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Проценко О.Д., Цакаєв А.Х. К вопросу формирования антиинфляционной политики в России / О.Д. Проценко, А.Х. Цакаєв // Российское предпринимательство. – 2001. – № 4(16). – С. 73-79.
2. Близнюк О.П. Проблемні питання інфляційних процесів в Україні / О.П. Близнюк, І.Л. Шевчук // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2012. – Вип. 1(2). – С. 114-122.
3. Власюк В.Є. Вплив інфляційних процесів на економічний розвиток суспільства / В.Є. Власюк // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – 2008. – Вип. 23. – С. 193-195.
4. Гачек А.П. Синтезація антиінфляційної політики в Україні / А.П. Гачек // Управління розвитком. – 2014. – № 4. – С. 141-142.
5. Григораш Т.Ф. Проблеми та перспективи подолання інфляції в Україні / Т.Ф. Григораш, Я.А. Соломка, М.С. Русакевич // Економічний простір. – 2013. – № 79. – С. 55-68.
6. Колач С.М. Теоретичні аспекти регулювання інфляційних процесів / С.М. Колач // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2013. – Т.18, Вип. 1(1). – С. 167-170.
7. Папаїка О.О. Світовий досвід антиінфляційної політики держави: рекомендації для України / О.О. Папаїка, А.Б. Горбанський // Економіка промисловості. – 2010. – № 2. – С. 3-7.
8. Поплавський М.В. Динаміка регулювання інфляційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки України / М.В. Поплавський // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. «Економіка». – 2013. – Вип. 13. – С. 39-47.
9. Сметана Д.Ю. Інфляція в Україні та шляхи її подолання / Д.Ю. Сметана // Управління розвитком. – 2013. – № 15. – С. 127-128.
10. Троцюк Л.П. Інфляція. Її сутність, причини, вимірювання / Л.П. Троцюк, Л.І. Дятел // Педагогічний пошук. – 2013. – № 3. – С. 69-70.
11. Базелюк О.О., Кубай О.Г. Антиінфляційне регулювання економіки [Електронний ресурс] / О.О. Базелюк, О.Г. Кубай. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/15_106689.doc.htm.
12. Лизун М.В., Комар Н.В. Теорія та практика антиінфляційного регулювання [Електронний ресурс] / М.В. Лизун, Н.В. Комар // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – 2012. – № 2. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=962>.
13. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Макроекономіка. 2-е изд. / Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканова – СПб. : Питер, 2006. – 544 с.

14. Лаврушин О.Н. Деньги, кредит, банки : учебник / О.Н. Лаврушин. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 112 с.
15. Черничко С.Ф. Державне регулювання інфляційних процесів в перехідних економіках : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.02.03 / Черничко С.Ф.; Ужгородський національний ун-т. – Ужгород, 2006. – 20 с.
16. Сухань В.О. Антиінфляційна політика в системі макроекономічного регулювання в умовах ринкової трансформації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / В.О. Сухань ; Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2009. – 15 с.
17. Круш П.В., Клименко О.В. Інфляція: суть, форми та її оцінка : навч. посіб. / П.В. Круш, О.В. Клименко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 288 с.
18. Лопаткіна І.В. Антиінфляційна та цінова політика держави: деякі логічні залежності / І.В. Лопаткіна // Moderni vymozenosti – 2009: Materialy V Mezinarodni vedecko-prakticka konference (27.01.2009-05.02.2009): Dil 4: Economicke vedy. Pravni vedy / Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o. – 2009. – С. 66-68.
19. Антиінфляційна політика – 2010: сильні і слабкі сторони / упоряд.: Б.А. Курилець та ін. – Київ / Київський міський осередок ВМГО «Демократичні перетворення України», 2011. – 63 с.
20. Романов К.И. Инфляция и антиинфляционная политика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://elar.usfeu.ru/bitstream/123456789/2914/1/Romanov.pdf>.
21. Салатюк Н.М. Інфляція як чинник і наслідок економічної кризи в Україні / Н.М. Салатюк // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – Київ : НУХТ, 2009. – № 31. – С. 77-88.
22. Лопух К.В. Взаємозв'язок інфляції та безробіття: монетаристський підхід до аналізу [Електронний ресурс] / К.В. Лопух // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – № 9. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2328>.
23. Лазур С.П., Лапчук Я.С., Шевчик І.Р. Кейнсіанські та монетаристські напрями грошово-кредитного регулювання циклічності економіки [Електронний ресурс] / С.П. Лазур, Я.С. Лапчук, І.Р. Шевчик. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/6_NITSB_2010/Economics/58652.doc.htm.
24. Деньги, кредит, банки [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://eos.ibi.spb.ru/umk/7_12/5/5_R1_T6.html.

УДК 336.025:368(477)

Говорушко Т.А.

*доктор економічних наук, професор
Національного університету харчових технологій*

Шірінян Л.В.

*доктор економічних наук, доцент
Національного університету харчових технологій*

Яценко І.І.

*магістр
Національного університету харчових технологій*

МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У статті розглянуто особливості державного і фінансового регулювання страхового ринку України. Визначено методи та інструменти фінансового регулювання страхового ринку.

Ключові слова: регулювання, державне регулювання, фінансове регулювання, інструмент фінансового регулювання, суб'єкт регулювання.

Говорушко Т.А., Шірінян Л.В., Яценко І.І. МЕТОДЫ И ИНСТРУМЕНТЫ ФИНАНСОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА УКРАИНЫ

В статье рассмотрены особенности государственного и финансового регулирования страхового рынка Украины. Определены методы и инструменты финансового регулирования страхового рынка.

Ключевые слова: регулирование, государственное регулирование, финансовое регулирование, инструмент финансового регулирования, субъект регулирования.

Govorushko T.A., Shirinyan L.V., Yatsenko I.I. METHODS AND TOOLS OF FINANCIAL REGULATION INSURANCE MARKET OF UKRAINE

The article deals with the specifics of state regulation of insurance and financial market of Ukraine. Defined methods and tools of financial regulation of the insurance market.

Keywords: regulation, government regulation, financial regulation, financial regulation tool, an adjustment.

Постановка проблеми. Фінансове регулювання, як і державне регулювання страхової діяльності, є визначальним і необхідним чинником розвитку страхового ринку України. Від системної, чіткої та послідовної державної політики в сфері страхування залежить якісний захист інтересів і прав споживачів страхових послуг та конкурентоспроможна діяльність страхових компаній. З огляду на процеси глобалізації світового страхового простору, проблема фінансового регулювання страхової діяльності набу-

ває актуальності. Особливо щодо впровадження міжнародного досвіду та використання в Україні найефективніших моделей фінансового регулювання страхового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над дослідженням проблем фінансового регулювання економіки працювали такі вчені, як З. Варналій, О. Василик, Г. Волинський, І. Радіонова, О. Савченко та ін. У науковій літературі, присвяченій питанням страхування, вчені здебільшого розглядають про-